

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

PL. ÚS 10/03-39

Ústavný súd Slovenskej republiky v pléne zloženom z predsedu Eduarda Báránya a zo sudcov Jána Auxta, Juraja Babjaka, Alexandra Bröstla, Ľubomíra Dobríka, Ľudmily Gajdošíkovej, Juraja Horvátha, Jána Klučku, Jána Lubyho, Jána Mazáka, Lajosa Mészáros a Daniela Švábyho na neverejnom zasadnutí 6. mája 2003 prerokoval volebnú sťažnosť M. I., bytom Ch., zastúpenej komerčným právnikom JUDr. O. V., V. K., pre nezákonnosť volieb starostu obce Ch. konaných 6. a 7. decembra 2002, za účasti P. H., starostu obce Ch., a takto

r o z h o d o l :

Voľby starostu obce Ch. konané 6. a 7. decembra 2002 v y h l a s u j e
z a n e p l a t n é .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 16. decembra 2002 doručená sťažnosť M. I., bytom Ch. (ďalej aj „sťažovateľka“), zastúpenej komerčným právnikom JUDr. O. V., V. K., pre nezákonnosť volieb a proti výsledku volieb starostu obce Ch. konaných 6. a 7. decembra 2002.

Sťažovateľka uviedla, že pri voľbe starostu došlo zo strany členov miestnej volebnej komisie k protiprávnej manipulácii s hlasovacími lístkami tak, že tieto boli upravené a vložené do hlasovacej schránky bez účasti voliča. Takto bolo vykonané hlasovanie za J. G., trvale bytom Ch., a za V. B., trvale bytom Ch., prechodne bytom D. S. Sťažovateľka osobne zistila, že J. G. je dlhodobo pripútaný na lôžko pre chorobu a podľa vyjadrenia predsedníčky miestnej volebnej komisie J. G. neboli členovia komisie s prenosnou volebnou schránkou za týmto voličom. Vo volebnom zozname bol však tento volič označený ako hlasujúci volič a jeho hlas bol započítaný do výsledku volieb. Pani V. B. sa volieb nezúčastnila, pretože v dňoch konania volieb bola mimo trvalého bydliska. Vo volebnom zozname však taktiež bola uvedená ako hlasujúci volič a jej hlas bol započítaný do výsledku volieb.

Tieto skutočnosti sťažovateľka oznámila Okresnej prokuratúre vo Veľkom Krtíši 10. decembra 2002 ako oznámenie o podozrení z trestného činu marenia prípravy a priebehu volieb podľa ustanovenia § 177 Trestného zákona.

Miestna volebná komisia posúdila ako neplatný hlasovací lístok v prospech sťažovateľky, v ktorom bolo jej poradové číslo viackrát zakrúžkované. Tento hlasovací lístok bol považovaný za neupravený lístok podľa ustanovenia § 31 ods. 4 zákona Slovenskej národnej rady č. 346/1990 Zb. o voľbách do orgánov samosprávy obcí v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o voľbách do orgánov samosprávy obcí“).

Volieb starostu obce Ch. v dňoch 6. a 7. decembra 2002 sa z celkového počtu 90 voličov malo zúčastniť 80 voličov, ktorí mali odovzdať 77 platných a 3 neplatné hlasovacie lístky.

Za sťažovateľku podľa zápisnice miestnej volebnej komisie svoj hlas odovzdalo 30 voličov, za kandidáta P. H. 32 voličov a za tretieho kandidáta 15 voličov. Sťažovateľka získala 33 % hlasov oprávnených voličov, čo ju oprávňuje podľa ustanovenia § 59 ods. 1 a 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na podanie sťažnosti pre nezákonnosť volieb a proti výsledku volieb do orgánov miestnej samosprávy.

Navrhla, aby ústavný súd vyhlásil voľby starostu obce Ch. konané 6. a 7. decembra 2002 za neplatné.

Po výzve ústavného súdu sťažovateľka návrh doplnila tak, že podľa jej názoru došlo k porušeniu ustanovení § 31 ods. 1 a 6 zákona o voľbách do orgánov samosprávy obcí tým, že voliči J. G. a V. B. nehlasovali osobne, ale za nich vykonali hlasovanie iné osoby a napriek tomu v zozname voličov a v zápisnici miestnej volebnej komisie sú uvedení ako voliči, ktorí hlasovali.

Miestna volebná komisia porušila tiež ustanovenie § 37 a § 38 zákona o voľbách do orgánov samosprávy obcí tým, že neuznala za platný hlasovací lístok, na ktorom bolo poradové číslo sťažovateľky ako kandidátky na starostu obce viackrát zakrúžkované.

Tento hlasovací lístok komisia považovala za neplatný, čím bola sťažovateľka poškodená a takto získal kandidát na starostu P. H. 32 hlasov a sťažovateľka 30 hlasov.

Sťažovateľka predložila kópiu zápisnice okrskovej volebnej komisie o voľbách konaných 6. a 7. decembra 2002 v obci Ch. Ďalej predložila vzor hlasovacieho lístka a vyhlásenie kandidatúry, ako aj kópiu oznámenia o trestnom čine z 10. decembra 2002.

Uznesením pléna ústavného súdu č. k. PL. ÚS 10/03-14 z 30. januára 2003 bola volebná sťažnosť sťažovateľky prijatá na ďalšie konanie v rozsahu preskúmania namietanej nezákonnosti volieb starostu konaných 6. a 7. decembra 2002 v obci Ch.

Podľa ustanovenia § 29 ods. 6 zákona o ústavnom súde bolo vyžiadané stanovisko P. H., starostu obce Ch.

Vo vyjadrení doručenom ústavnému súdu 27. februára 2003 starosta obce Ch. P. H. uviedol, že počas volieb do orgánov samosprávy nebol členom volebnej komisie. Keď bol vo volebnej miestnosti, zapisovateľka volebnej komisie L. F. mu povedala, že ona zariadi, aby sa voľby opakovali, že si chce ešte raz zarobiť. Dňa 7. decembra 2002 prišiel okolo 15.00 h pred kultúrny dom v obci, kde bolo už všetko uzamknuté. Členovia volebnej komisie nasadli do auta a išli výsledok volieb odsúhlasiť na Okresný úrad vo Veľkom Krtíši. Vtedy sa dozvedel, že bol zvolený za starostu obce Ch. Po niekoľkých dňoch sa dozvedel, že niektorí členovia volebnej komisie volili za určité osoby, na čo nemali právo. Keď 2. januára 2003 preberal úrad starostu, schránka nebola zapečatená, komisia ju zapečatila až 18. januára 2003, a to s tým vysvetlením, že starostka vtedy nemala lepiacu pásku a potom nebol čas a starostka vraj nevedela, že jej majú odovzdať zapečatenú schránku. On sám nemal žiadny záujem mariť voľby a zvrátiť výsledok vo svoj prospech. Nikto z jeho príbuzných ani on sám nebol členom volebnej komisie, preto sa nevie vyjadriť k priebehu volieb a nevie ani, ako konali členovia volebnej komisie, ako to tvrdí sťažovateľka. Obec Ch. je malá obec, úrad starostu nie je lukratívnym miestom a on sám kandidoval na starostu preto, že chcel obci pomôcť, a nie z dôvodu, aby mal z toho výhody. Namietol tiež hospodárenie svojej predchodkyne v predchádzajúcom volebnom období s tým, že účtovné doklady sa nenachádzajú na obecnom úrade.

II.

Ústavný súd vyžiadal podľa ustanovenia § 62 zákona o ústavnom súde doklady a hlasovacie lístky z volieb starostu obce Ch. konaných 6. a 7. decembra 2002 a zistil nasledovný stav.

Podľa zápisnice miestnej volebnej komisie celkový počet osôb vo volebnom okrsku zapísaných do zoznamu voličov bol 90. Bolo vydaných 80 obálok s hlasovacími lístkami, pričom pre voľbu starostu bolo odovzdaných 77 platných hlasovacích lístkov. Komisia uznala tri hlasovacie lístky za neplatné. Jeden, na ktorom sú prečiarknutí všetci kandidáti, druhý, na ktorom sú zakrúžkovaní kandidáti č. 1 a 2, a tretí, na ktorom je niekoľkokrát zakrúžkované poradové číslo 3 (kandidátka M. I.), ktoré je ukončené šípkou. Tento lístok spĺňa náležitosti ustanovené pre posúdenie hlasovacích lístkov za platné.

Za kandidáta č. 1 bolo odovzdaných podľa zápisnice 15 platných hlasov, za kandidáta č. 2 (P. H.) bolo odovzdaných 32 platných hlasov a za kandidátku č. 3 (sťažovateľka) bolo odovzdaných 30 platných hlasov.

Za účelom zistenia skutočného stavu veci boli vykonané výsluchy svedkov členov okrskovej volebnej komisie.

Predseda pléna ústavného súdu uznesením sp. zn. Spr 138/00 z 2. februára 2000 poveril vykonaním dôkazov mimo ústneho pojednávania sudcov spravodajcov.

Za účasti sťažovateľky a jej právneho zástupcu ústavný súd 18. marca 2003 vypočul jednotlivých členov a zapisovateľku Miestnej volebnej komisie v Ch.

Predsedička Miestnej volebnej komisie v obci Ch. vo voľbách starostu obce konaných 6. a 7. decembra 2003 J. G. uviedla, že pri zisťovaní vôle občanov použili

i prenosnú urnu. S touto chodili spoločne s členkou volebnej komisie S. B., u občanov J. G. a V. B. však neboli.

Napriek tomu v zozname voličov sú obaja zakrúžkovaní ako účastníci volebného aktu, V. B. pod č. 9 a J. G. pod č. 19.

Pokiaľ ide o jeden z troch neplatných lístkov, ktorý namieta navrhovateľka, tento ukazovali aj okresnej volebnej komisii, pričom boli usmernení, aby o jeho platnosti rozhodli tajným hlasovaním. Poprela, že by ako predsedníčka komisie dala súhlas, aby niektorí členovia volili za iných občanov, pretože do obce sa išlo s prenosnou urnou.

Svedkyňa D. G. uviedla, že bola podpredsedníčkou okrskovej volebnej komisie. Potvrdila výpoveď predsedníčky miestnej volebnej komisie, pokiaľ ide o použitie prenosnej volebnej schránky.

Pokiaľ ide o J. G., tento je jej svokrom, o ktorého sa stará. Keď bola u neho, rozprávali sa aj o voľbách a on jej povedal, za ktorého kandidáta má upraviť volebný lístok a tento hodiť do volebnej schránky za neho.

Keď prišla do volebnej miestnosti, členka komisie S. B. sa spýtala, či môže voliť za svoju švagrinú, pretože tá sa nemohla osobne zúčastniť volieb. Keďže nikto nič nepovedal, táto aj hlasovala za svoju príbuznú.

Tak isto ona volila za svojho svokra.

Po skončení sčítavania zapisovateľka okrskovej komisie urobila veľký krik pre hlasy J. G. a V. B., ktorí vlastne voliť neboli a ich hlasy boli spočítané.

Vtedy zo strany zapisovateľky padla aj poznámka o opakovaní volieb. Pokiaľ ide o jeden neplatný lístok, o tomto hlasovala celá komisia opätovne.

Svedkyňa S. B., členka volebnej komisie, uviedla, že večer pred voľbami jej volala jej švagriná V. B., že nebude prítomná, či by nevolila namiesto nej.

Pred začiatkom volieb sa pýtala celej volebnej komisie, či môže voliť za švagrinú alebo nie. Nikto z členov volebnej komisie nemal námietky.

Po sčítaní chceli tieto dva hlasy anulovať, ale na to nechcela pristúpiť zapisovateľka, ktorá povedala, že voľby sa ešte raz zopakujú.

Svedkyňa V. B. uviedla, že ona voliť nebola, lebo bola odcestovaná. Telefonovala so švagrinou S. B., aby za ňu odvolila, aj jej uviedla, koho má voliť.

Svedkyňa L. F., zapisovateľka okrskovej komisie, uviedla, že sa stalo, že niektorí sa pýtali, čo bude s tými voličmi, ktorí sú doma, či môžu za nich odvoliť.

Komisia to však nepripustila, lebo sa išlo do obce s prenosnou schránkou.

Pri vyplňovaní dokladov zistila, že ako účastníci volieb sú zakrúžkované aj osoby, ktoré nehlasovali.

Išlo o J. G. a V. B. Preto vznikla v komisii zvada o túto skutočnosť.

Pokiaľ ide o jeden neplatný lístok, o tomto opätovne hlasovali na základe odporúčania okresnej volebnej komisie.

III.

Podľa čl. 124 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) je ústavný súd nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

Podľa čl. 129 ods. 2 ústavy ústavný súd rozhoduje o ústavnosti a zákonnosti volieb prezidenta Slovenskej republiky, volieb do Národnej rady Slovenskej republiky a volieb do orgánov územnej samosprávy.

Podľa ustanovenia § 63 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže:

- a) vyhlásiť voľby za neplatné,
- b) zrušiť napadnutý výsledok volieb,
- c) zrušiť rozhodnutie volebnej komisie a vyhlásiť za zvoleného toho, kto bol riadne zvolený,
- d) sťažnosť zamietnuť.

Podľa § 63 ods. 1 zákona o ústavnom súde v prípadoch uvedených v odseku 1 písm. a) až c) ústavný súd rozhoduje nálezom.

Podľa § 31 ods. 1 zákona o voľbách do orgánov samosprávy obcí volič hlasuje osobne. Zastupovanie nie je prípustné. Členovia okrskovej volebnej komisie nesmú voličom upravovať hlasovacie lístky.

Podľa § 38 ods. 1 zákona o voľbách do orgánov samosprávy obcí neplatný je hlasovací lístok,

- a) ktorý nie je na predpísanom tlačive,
- b) ktorý nie je upravený podľa § 31 ods. 4,
- c) ak volič na hlasovacom lístku neoznačil zakrúžkovaním ani jedného kandidáta, alebo ak označil zakrúžkovaním viac kandidátov než má byť vo volebnom obvode zvolených do obecného (mestského) zastupiteľstva, alebo neoznačil zakrúžkovaním ani jedného kandidáta na funkciu starostu obce (primátora), alebo ak zakrúžkovaním označil viac ako jedného kandidáta na takúto funkciu.

Podľa § 31 ods. 4 zákona o voľbách do orgánov samosprávy obcí po prevzatí obálky a hlasovacích lístkov volič vstúpi do priestoru určeného na úpravu hlasovacích lístkov. V tomto priestore volič vloží do obálky jeden hlasovací lístok pre voľby do obecného (mestského) zastupiteľstva a jeden hlasovací lístok pre voľby starostu obce (primátora).

Na hlasovacom lístku pre voľby do obecného (mestského) zastupiteľstva zakrúžkovaním poradových čísel označí kandidátov, pre ktorých hlasuje. Volič môže zakrúžkovať najviac taký počet kandidátov, aký má byť v príslušnom volebnom obvode zvolený. Na hlasovacom lístku pre voľby starostu obce (primátora) zakrúžkovaním poradového čísla označí kandidáta, pre ktorého hlasuje.

Podľa § 15 ods. 5 zákona o voľbách do orgánov samosprávy obcí v obci, v ktorej je utvorený iba jeden volebný okrsk, sa okrsková volebná komisia neutvára, jej úlohy plní miestna volebná komisia.

Z tvrdení a argumentácií účastníkov konania, z predložených listinných dôkazov, ako aj výpovedí členov okrskovej volebnej komisie ústavný súd zistil, že zásahom dvoch členiek tejto komisie počas volebného aktu došlo k tomu, že boli započítané aj hlasy dvoch voličov, ktorí sa na voľbách starostu v obci Ch. 6. a 7. decembra 2002 nezúčastnili, čo je v rozpore s ustanovením § 31 ods. 1 zákona o voľbách do orgánov samosprávy obcí. V jednom prípade miestna volebná komisia posúdila platný hlasovací lístok podaný v prospech sťažovateľky ako neplatný v rozpore s ustanovením § 38 ods. 1 zákona o voľbách do orgánov samosprávy obcí.

Predložený hlasovací lístok spĺňa podľa názoru pléna ústavného súdu podmienky ustanovené v § 31 ods. 4 zákona o voľbách do orgánov samosprávy obcí, podľa ktorého na hlasovacom lístku pre voľby starostu obce sa zakrúžkovaním poradového čísla označí kandidát, pre ktorého sa hlasuje.

Uvedený postup členov Miestnej volebnej komisie v Ch., ku ktorému došlo 6. a 7. decembra 2002 počas volebného aktu, ako aj pri sčítavaní hlasov a posudzovaní hlasovacích lístkov, je v rozpore s ustanoveniami § 36 až 40 citovaného zákona.

Ústavný súd už vo svojom rozhodnutí sp. zn. PL. ÚS 34/99 zaujal stanovisko, že podstatou ochrany ústavnosti vo volebných veciach je ochrana práv zaručených čl. 30 ústavy, t. j. aktívneho a pasívneho volebného práva.

V konaní o zákonnosti volieb do orgánov samosprávy obcí ústavný súd skúma, či sa voľby uskutočnili v súlade so všetkými právnymi predpismi so silou zákona, ktoré sa týkajú volieb do orgánov samosprávy obcí.

Vo veci sp. zn. PL. ÚS 18/99 ústavný súd uviedol, že voľby sú prostriedkom pravidelného obnovovania verejnej moci občanmi. Hrubé, závažné alebo viacnásobné porušenie práv občanov priznaných ústavou alebo zákonom zakladá právomoc ústavného súdu zrušiť napadnutý výsledok volieb alebo vyhlásiť voľby za neplatné, pretože namietané porušenie práva mohlo ovplyvniť priebeh a výsledok volieb.

V inej veci sp. zn. PL. ÚS 16/99 ústavný súd uviedol, že zvolenie orgánu územnej samosprávy je výsledkom vôle vyjadrenej voličmi ich osobným hlasovaním v prospech nimi zvolených kandidátov. Táto vôľa nemôže byť čiastočne alebo úplne modifikovaná vedomým zásahom člena (členov) miestnej volebnej komisie, t. j. že rozhodnutie miestnej volebnej komisie v dôsledku toho nevyjadruje skutočný výsledok volieb.

Vo veci sp. zn. PL. ÚS 19/94 ústavný súd zaujal stanovisko, že právomoc ústavného súdu zrušiť výsledok volieb alebo vyhlásiť voľby za neplatné podľa § 63 ods. 1 zákona o ústavnom súde sa uplatní len vtedy, ak k porušeniu zákona dôjde spôsobom ovplyvňujúcim slobodnú súťaž politických síl v demokratickej spoločnosti. Na uplatnenie tohto oprávnenia ústavného súdu sa však vyžaduje hrubé alebo závažné porušenie, prípadne opätovné porušenie zákonov upravujúcich prípravu a priebeh volieb.

Konanie členov okrskovej volebnej komisie pri zisťovaní vôle voličov a pri sčítavaní hlasov v obci Ch. 6. a 7. decembra 2002 tým, že dve členky hlasovali za občanov, ktorí sa volieb nezúčastnili, a komisia neuznala jeden platný hlasovací lístok, ktorý bol v prospech sťažovateľky, zásadným spôsobom ovplyvnilo výsledok hlasovania občanov tejto obce o voľbe starostu obce, ktorý bol 32 dosiahnutých hlasov pre P. H. a 30 hlasov pre sťažovateľku, a preto ústavný súd rozhodol podľa § 63 ods. 1 písm. a) zákona o ústavnom súde voľby starostu obce Ch. konané 6. a 7. decembra 2002 vyhlásiť za neplatné.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 6. mája 2003